

H O O F D E N & Z I N N E N

Tony Blair en 'the politics of globalisation'

Sociaal-democratische regeringsleiders in Europa hebben elk op hun manier gereageerd op de aanslagen in de Verenigde Staten op 11 september; hun medeleven bevestigd met de getroffen en de v's steun toegezegd in hun strijd tegen het terrorisme en tegen de oorzaken van het terrorisme – met nadruk op een 'proportioneel' gebruik van militair geweld. Niemand heeft dat indrukwekkender gedaan dan de Britse premier en Labour-leider Tony Blair, in een toespraak tot het begin oktober gehouden congres van de Labour Party.* 'The power of community can change the world', zo luidt de titel die Blair zijn ruim één uur durende speech meegaf.

Over het algemeen ben ik geen groot liefhebber van de retorische stijl van de Britse premier – en dat niet alleen omdat hij er een beleid mee pleegt te verdedigen waarop (van het privatiseringsbeleid tot de asielpolitiek) inhoudelijk het nodige af te dingen is. Hij vervalt nogal eens in grootspraak (New Labour 'zal geen bladzijde in de geschiedenis omslaan, maar een heel nieuw boek schrijven') en heeft de neiging om serieuze politieke discussies in peptalk en cliché's te smoren. Oud-Labourminister Roy Hattersley noemt dat één van de slechtste eigenschappen van New Labour: 'the habit of speaking in vacuous generalities with which no reasonable person could disagree, and then using the resultant unanimity as

evidence of support for specific proposals that have never been discussed' (*The Guardian*, 8 oktober 2001)

In Blair's speech over de aanslagen en hun gevolgen springen die retorische eigenschappen veel minder in het oog. Misschien omdat gebeurtenissen als deze om grotere woorden dan gebruikelijk vragen; maar vooral omdat de opgave die de Britse premier zich in zijn toespraak stelt, namelijk verbinding te leggen tussen de strijd tegen het terrorisme en het streven naar een minder ongelijke verdeling van welvaart en vrijheid in de wereld, hem vanzelf tot de nodige soberheid dwingt. Het resultaat is bewonderenswaardig. De poging van de Britse premier om, aan de hand van de op 11 september ontbrande strijd, de opgaven van de politiek in een tijdperk van globalisering te formuleren, heeft in eigen land veel indruk gemaakt (ook bij critici als Hattersley), maar zou ook elders – niet in de laatste plaats door zijn geestverwanten in Europa – ter har te moeten worden genomen.

Blair begint zijn toespraak met het leed dat in Amerika is aangericht en het onvermogen om de vragen van overlevenden en nabestaanden ('a middle aged woman looks you in the eyes and tells you her only son has died, and asks you: why?') te beantwoorden. Wraak, zo meent hij, kan niet het enige antwoord zijn op de moord op duizenden onschuldigen. 'I believe their memorial can and should be greater than simply the punishment of the guilty. It is that out of the shadow of this evil should emerge lasting good: destruction

INHOUD

Tony Blair en 11 september

Een avond met Manuel Castells

H O O F D E N & Z I N N E N

of the machinery of terrorism wherever it is found; hope amongst all nations of a new beginning (); greater understanding between nations and between faiths; and above all justice and prosperity for the poor and dispossessed, so that people everywhere can see the chance of a better future through the hard work and creative power of the free citizen, not the violence and savagery of the fanatic.'

De Britse premier vraagt nadrukkelijk steun voor de strijd die de vs en hun bondgenoten tegen het Taliban-regime voeren en verweert zich tegen de kritiek die de militaire acties hebben opgeroepen. 'Don't overreact, some say. We aren't. () Don't kill innocent people. We are not the ones who waged war on the innocent. We seek the guilty. Look for a diplomatic solution. There is no diplomacy with Bin Laden or the Taliban regime. () Understand the causes of terror. Yes, we should try, but let there be no moral ambiguity about this: nothing could ever justify the events of 11 September, and it is to turn justice on its head to pretend it could.' De internationale gemeenschap mag niet rusten voor de terroristen en hun helpers verslagen zijn. 'We will take action at every level, national and international, () to strike at international terrorism wherever it exists.'

Maar die strijd, vervolgt Blair, zal alleen slagen als we haar in een veel breder perspectief plaatsen. 'Round the world, 11 September is bringing governments and people to reflect, consider and change.' De aanslagen hebben duidelijk gemaakt wat andere ge-

beurtenissen al eerder lieten zien: grenzen hebben aan betekenis verloren; wederzijdse afhankelijkheid kenmerkt de wereld waarin we zijn komen te leven. 'Today conflicts rarely stay within national boundaries. Today a tremor in one financial market is repeated in the markets of the world. Today confidence is global; either its presence or its absence. Today the threat is chaos: because for people with work to do, family life to balance mortgages to pay, careers to further, pensions to provide, the yearning is for order and stability and if it doesn't exist elsewhere, it is unlikely to exist here.'

Deze toegenomen afhankelijkheid vraagt om gemeenschappelijk handelen; niet alleen van Amerika of van de Westerse wereld. De internationale gemeenschap heeft zich – of het nu gaat om de beperking van oorlogsgeweld of om de opvang van vluchtelingen – veel te afzijdig opgesteld. Ze zou, 'if it choose to', de armoede en ongelijkheid in de wereld verregaand kunnen helpen verminderen. ('The state of Africa is a scar on the conscience of the world.') Met dezelfde inzet zouden dreigende milieucatastrofes bestreden moeten worden. 'Kyoto is right. We will implement it and call upon all other nations to do so. () But it's only a start. () If humankind was able, finally, to make industrial progress without the factory conditions of the 19th century, surely we have the wit and the will to develop economically without despoiling the very environment we depend upon.'

Maar is een dergelijk gezamenlijk handelen mogelijk? Landen worden voor een belangrijk deel

door eigenbelang gedreven. 'But what is the lesson of the financial markets, climate change, international terrorism, nuclear proliferation or world trade? It is that our self-interest and our mutual interests are today inextricably woven together.' De globalisering willen afremmen, laat staan stoppen, is een verkeerd uitgangspunt. 'The issue is how we use the power of community to combine it with justice. If globalisation works only for the benefit of the few, then it will fail and it will deserve to fail. But if we follow the principles that have served us so well at home – that power, wealth and opportunity must be in the hands of the many, not the few – if we make that our guiding light for the global economy, then it will be a force for good and an international movement that we should take pride in leading.'

De strijd tegen het internationale terrorisme, concludeert Blair na een uitvoerig uitstapje naar de Britse binnenlandse politiek, 'is a fight for freedom. And I want to make it a fight for justice too. Justice not only to punish the guilty. But justice to bring the values of democracy and freedom to people around the world. And I mean freedom – not only in the narrow sense of personal liberty but in the broader sense of each individual having the economic and the social freedom to develop their potential to the full. That is what community means, founded on the equal worth of all. () Today, humankind has the science and technology to destroy itself or to provide prosperity to all. Yet science can't make that choice for us; only the moral power of a world acting as a

H O O F D E N & Z I N N E N

community can. () For those people who lost their lives on 11 September and those that mourn them: now is the time for the strength to build that community. Let that be their memorial.'

Tot zover Tony Blair. Zijn stellingname roept allerlei vragen op. Hoe het programma dat hij met zoveel verve presenteert, in de praktijk te brengen – begint daar niet het echte politieke debat, ook binnen de sociaal-democratie? En: is het niet te veel een 'mooi weer'-verhaal, dat ons te weinig voorbereidt op het slechte weer dat ons door sommigen voorspeld wordt; een erg idealistisch verhaal ook, waarmee minder idealistisch gezinden gemakkelijk aan de haal kunnen gaan? Maar, zo moet bij al die vragen voorop blijven staan: Blair heeft het aangedurfd om, als antwoord op de aanslagen, een internationaal, sociaal-democra-

tisch geïnspireerd programma te formuleren dat aanzienlijk verder reikt dan de vriend/vijand-benadering van president Bush ('wie niet vóór ons is, is tegen ons') en dat de normen expliciteert waaraan het eigen handelen – ook van Blair zelf – gemeten kan worden.

Waartegen de Labour-leider in ieder geval verdedigd moet worden, is de (ook wel in ons land geuite) kritiek dat de Britse kiezers voor Blair's internationale vertoon weinig kopen, en dat hij maar beter kan zorgen dat de wachtlijsten in de ziekenhuizen verminderen en de treinen in Engeland weer op tijd gaan rijden. Dat is een geheel verkeerde voorstelling van zaken. Zeker, politici dienen met de alledaagse noden en behoeften van het electoraat rekening te houden en daarin zo goed mogelijk te voorzien. Maar wie zich daartoe beperkt en de grote vragen onbesproken laat die het glo-

baliseringsproces oproept, verwaarloost z'n politieke verantwoordelijkheid en wordt daarop vroeg of laat afgerekend – ook al is het misschien niet in eerste instantie door de kiezers.

Blair's betoog is een belangrijke poging tot 'ont-provincialisering' van de politiek, waaraan andere politici zich zouden kunnen spiegelen. Het vormt een uitnodiging om verder te kijken dan de eigen landsgrenzen of Brussel; los te komen van de eigen nationale fixaties op 'werk en inkomen', op 'onderwijs, zorg en veiligheid', hoe belangrijk die op zichzelf ook zijn. Hoe heet dat ook alweer in het internationale Derde Weg-idiom? *Benchmarking!*

PAUL KALMA
Directeur WBS

* De volledige tekst van Blair's speech is beschikbaar op de website van de Labour Party (www.labour.org.uk)

